

Konflikty zbrojne

Tomasz A. Winiarczyk

spór międzynarodowy

- ❑ sytuacja, w której istnieją sprzeczne stanowiska między osobami (podmiotami tego prawa)
- ❑ według orzeczenia Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej (lata międzywojenne) spór jest to niezgoda co do prawa lub faktu, sprzeczność stanowisk prawnych lub interesów między dwoma osobami

sposoby rozstrzygania sporów międzynarodowych

- ❑ wojny obecnie niedopuszczalne przez prawo międzynarodowe
 - 1928 r. pakt Brianda-Kellogga
- ❑ środki pokojowe dyplomatyczne
 - negocjacje/rokowania (*dwustronne rozmowy bez udziału strony trzeciej*)
 - mediacje (*podmiot będący stroną trzecią pomaga stronom sformułować sposób załatwienia sporu*)
 - pośrednictwo i dobre usługi (*oferują państwa trzecie, organizacje lub organy międzynarodowe czy osoby fizyczne, gdy rokowania między państwami konfliktu nie są w stanie załatwić sporu; w przeciwieństwie do mediacji strona trzecia nie wysuwa sama propozycji rozwiązań konfliktu*)
 - komisje badania faktów (*powoływane do zbadania sytuacji i przekazania wniosków stronom konfliktu; wnioski nie są wiążące dla stron*)
 - koncyliacja (*strony powołują komisję bądź na podstawie stałej, bądź też w trybie ad hoc dla zajęcia się problemem; komisja ostatecznie formułuje propozycję załatwienia sporu*)
- ❑ środki pokojowe sądowe (*orzeczenia wiążą strony*)
 - arbitraż międzynarodowy (*orzeczenia wydanego przez jednego lub więcej arbitrów wybranych przez strony*)
 - sąd międzynarodowy (*państwa nie mają wpływu na wybór składu orzekającego ani na procedurę; podstawą orzekania jest stosowne prawo międzynarodowe*)

Środki odwetowe w stosunkach międzynarodowych

- ❑ **retorsje** – działalność odwetowa tymi samymi środkami; akt będący przyczyną retorsji nie stanowi pogwałcenia prawa, podobnie jak sam odwet retorsyjny
 - np. uznanie kogoś za persona non grata, podniesienie ceł, zakaz wjazdu określonych osób na teren danego państwa, bojkot uroczystości
- ❑ **represalia** – odwet w odpowiedzi na bezprawną działalność drugiego państwa takimi samymi lub podobnymi środkami, a więc również bezprawnymi, lecz usprawiedliwionymi w tej sytuacji; przy stosowaniu represaliów rządzi zasada proporcjonalności
 - np. zajęcie majątku drugiego państwa, zawieszenie stosowania umowy międzynarodowej przez jedną ze stron, embargo, blokada pokojowa, okupacja pokojowa

represalia – przypadki szczególne

- ❑ **embargo** – zatrzymanie przedmiotów należących do obcego państwa, przede wszystkim zaś utrzymanie w swoich portach statków należących do obcego państwa lub zatrzymanie cudzego ładunku na statkach państw trzecich
 - nie należy mylić z embargiem na broń (zakaz wywozu broni), embargiem finansowym (zakazem dysponowania rachunkami w bankach) czy embargiem gospodarczym (zakaz importu lub eksportu określonych towarów do lub z danego państwa, czyli ograniczenie handlu i innych stosunków z określonym państwem i jego bojkot na arenie międzynarodowej)
- ❑ **blokada pokojowa** – zamknięcie komunikacji z portami lub z wybrzeżem obcego państwa w czasie pokoju (wg KNZ obecnie zakazana z wyjątkiem nałożonej przez RB ONZ, może być uznana za akt agresji)
- ❑ **okupacja pokojowa** – zajęcie części terytorium obcego państwa bez wypowiedzenia wojny i bez zbrojnego oporu ze strony drugiego państwa (zakazana wg KNZ)

sankcje w prawie międzynarodowym

- ❑ w prawie międzynarodowym nie istnieje:
 - centralny silny organ wykonawczy, który miałby wyłączność stosowania przymusu
 - organ sądowy, który posiadałby monopol ustalania w sposób wiążący, co jest prawem oraz kto i kiedy prawo takie naruszył
- ❑ szeroko rozumiany przymus w prawie międzynarodowym jest realizowany przez same państwa, które czynią to bądź indywidualnie, bądź kolektywnie:
 - sankcje niewojskowe (zerwanie stosunków dyplomatycznych, gospodarczych oraz komunikacji)
 - sankcje wojskowe (zbiorowa akcja wojskowa sił zbrojnych członków ONZ).

konflikt zbrojny

- rodzaj przemocy zbrojnej polegającej na dążeniu do osiągnięcia celów państwa (koalicji, grupy społecznej) przez wzajemne działanie przy użyciu sił zbrojnych lub zorganizowanych i uzbrojonych grup**
- pojęcie szersze od pojęcia wojny (walki zbrojnej między państwami)**
- wg MTK dla b. Jugosławii:
konflikt zbrojny istnieje zawsze, gdy między państwami dochodzi do użycia sił zbrojnych lub długotrwałej przemocy zbrojnej między władzami rządowymi a zorganizowanymi grupami zbrojnymi lub między takimi grupami na terytorium jednego państwa**

przyczyny współczesnych konfliktów zbrojnych

- spory terytorialne między państwami
- wewnętrzne spory społeczno-polityczne
- konfrontacyjne ideologie polityczne i religijne
- procesy formowania się narodów
- ingerencje innych państw w rozwiązywanie problemów wewnętrznych
- konflikty o surowce
- nadmierne zbrojenia

rozwiązywanie konfliktów zbrojnych – możliwe sytuacje

- ☐ jedna ze stron zgadza się na żądania drugiej lub zostaje przez nią pokonana**
- ☐ strony konfliktu znajdują rozwiązanie kompromisowe, niezależnie od sytuacji militarnej**
- ☐ siły obu stron są wyczerpane lub pojawia się inny powód, który zmusza strony do zaprzestanie walki**

konflikty 1945-1990 (statystyka)

□ Regionalne konflikty zbrojne w latach 1945 – 1990 (za Wikipedią)

1. Europa: na 35 państwach miało miejsce 12 konfliktów
2. Bliski i Środkowy Wschód: na 25 państwach 76 konfliktów
3. Afryka Czarna i Południowa: na 43 państwa 80 konfliktów
4. Ameryka Środkowa: na 23 państwa 20 konfliktów
5. Ameryka Południowa: na 12 państwach 19 konfliktów
6. Ameryka Północna: na 2 państwa 2 konflikty
7. Azja: na 38 państwach 74 konflikty

RANK	COUNTRY	SCORE
1	Iceland	1.189
2	Denmark	1.193
3	Austria	1.200
4	New Zealand	1.236
5	Switzerland	1.258
6	Finland	1.297
7	Canada	1.306
8	Japan	1.316
9	Belgium	1.354
10	Norway	1.371

11	Czech Republic	1.381
11	Sweden	1.381
13	Ireland	1.384
14	Slovenia	1.398
15	Australia	1.414
16	Bhutan	1.422
17	Germany	1.423
18	Portugal	1.425
19	Slovakia	1.467
20	Netherlands	1.475

21	Hungary	1.482
22	Qatar	1.491
23	Poland	1.532
24	Mauritius	1.544
25	Singapore	1.545
26	Croatia	1.548
26	Spain	1.548
28	Taiwan	1.558
29	Uruguay	1.565
30	Chile	1.591

31	Estonia	1.635
32	Bulgaria	1.637
33	Malaysia	1.659
34	Italy	1.675
35	Romania	1.677
36	Botswana	1.678
37	Kuwait	1.679
38	Laos	1.723
39	Latvia	1.745
40	United Arab Emirates	1.748

41	Mongolia	1.778
42	Costa Rica	1.781
43	Argentina	1.789
44	Zambia	1.791
45	Vietnam	1.792
46	Lithuania	1.797
47	United Kingdom	1.798
48	France	1.808
48	Namibia	1.808
50	Lesotho	1.839

51	Cyprus	1.844
52	Serbia	1.849
52	South Korea	1.849
54	Indonesia	1.853
55	Montenegro	1.86
56	Jordan	1.861
57	Panama	1.877
58	Nicaragua	1.882
59	Oman	1.889
59	Tanzania	1.889

61	Bosnia & Herzegovina	1.902
61	Ghana	1.902
63	Morocco	1.915
64	Kosovo	1.929
65	Albania	1.939
66	Madagascar	1.942
66	Sierra Leone	1.942
68	Gabon	1.945
69	Timor-Leste	1.947
70	Bolivia	1.969

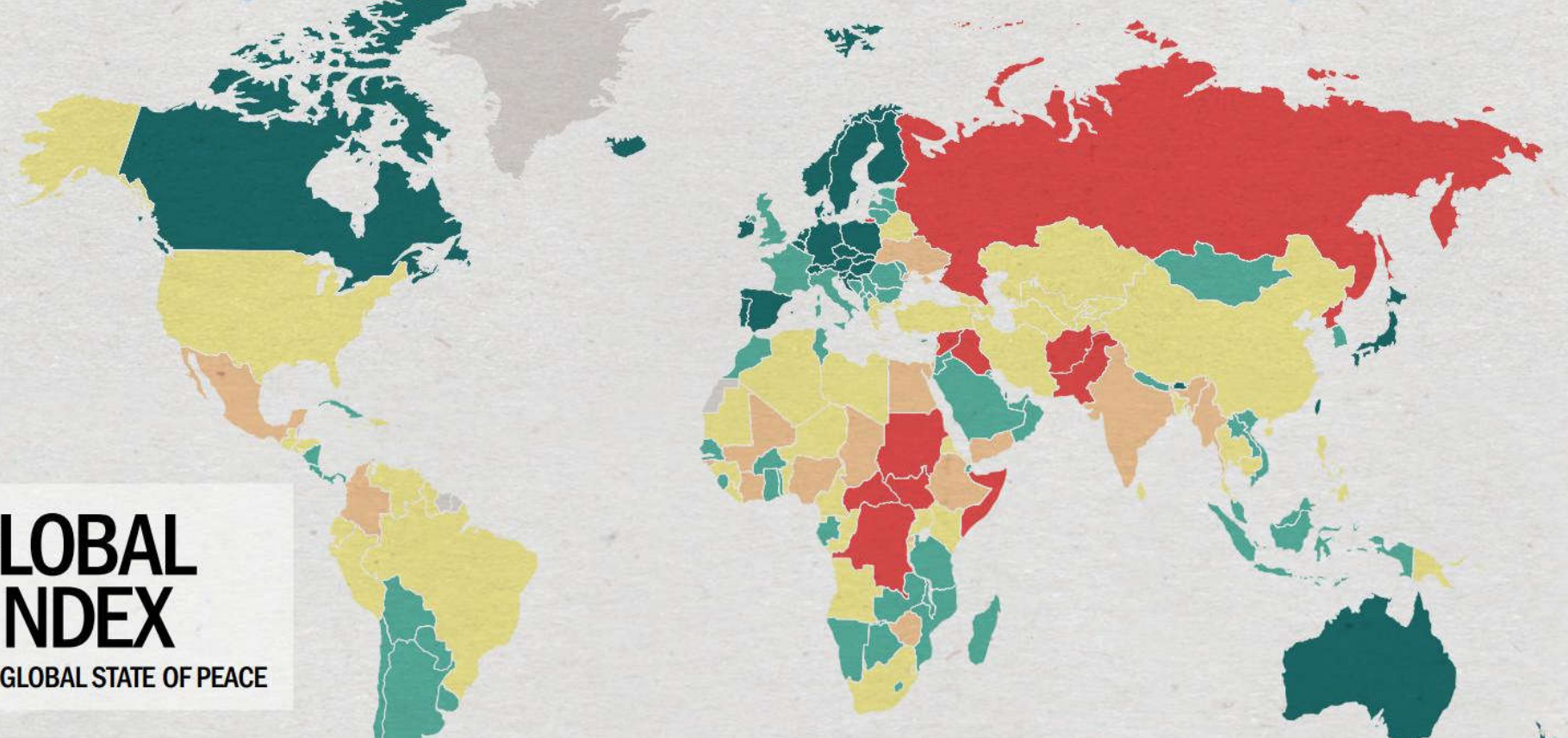
71	Moldova	1.971
72	Senegal	1.974
73	Paraguay	1.976
74	Djibouti	1.979
75	Cuba	1.986
76	Nepal	1.989
77	Malawi	1.995
78	Burkina Faso	1.998
79	Tunisia	2.001
80	Saudi Arabia	2.003

STATE OF PEACE

- Very high
- High
- Medium
- Low
- Very low
- Not included

2014 GLOBAL PEACE INDEX

A SNAPSHOT OF THE GLOBAL STATE OF PEACE

RANK	COUNTRY	SCORE
80	Togo	2.003
82	Mozambique	2.004
83	Guyana	2.013
84	Liberia	2.014
85	Ecuador	2.042
86	Greece	2.052
87	Macedonia (FYR)	2.056
87	Swaziland	2.056
89	Trinidad and Tobago	2.065
90	Papua New Guinea	2.066
91	Brazil	2.073

92	Belarus	2.078
93	Equatorial Guinea	2.079
94	The Gambia	2.085
95	Dominican Republic	2.093
95	Turkmenistan	2.093
97	Armenia	2.097
98	Bangladesh	2.106
99	Haiti	2.127
100	Benin	2.129
101	United States of America	2.137
102	Angola	2.143

103	Kazakhstan	2.115
104	Uzbekistan	2.179
105	Sri Lanka	2.197
106	Cambodia	2.201
107	Jamaica	2.203
108	China	2.207
109	Republic of the Congo	2.211
110	Uganda	2.221
111	Bahrain	2.225
111	Georgia	2.225
113	Cameroon	2.235

114	Algeria	2.239
115	Guatemala	2.248
116	El Salvador	2.28
117	Honduras	2.281
118	Guinea	2.296
119	Peru	2.304
120	Mauritania	2.35
121	Niger	2.351
122	South Africa	2.364
123	Azerbaijan	2.365
124	Eritrea	2.377

125	Kyrgyz Republic	2.382
126	Tajikistan	2.395
126	Thailand	2.395
128	Turkey	2.402
129	Venezuela	2.41
130	Burundi	2.418
131	Iran	2.437
132	Kenya	2.452
133	Libya	2.453
134	Philippines	2.456
135	Mali	2.465

136	Myanmar	2.473
137	Rwanda	2.494
138	Mexico	2.5
139	Ethiopia	2.502
140	Cote d'Ivoire	2.52
141	Ukraine	2.546
142	Chad	2.558
143	Egypt	2.571
143	India	2.571
145	Guinea-Bissau	2.591
146	Lebanon	2.62

147	Yemen	2.629
148	Zimbabwe	2.662
149	Israel	2.689
150	Colombia	2.701
151	Nigeria	2.71
152	Russia	3.039
153	North Korea	3.071
154	Pakistan	3.107
155	Democratic Republic of the Congo	3.213
156	Central African Republic	3.331

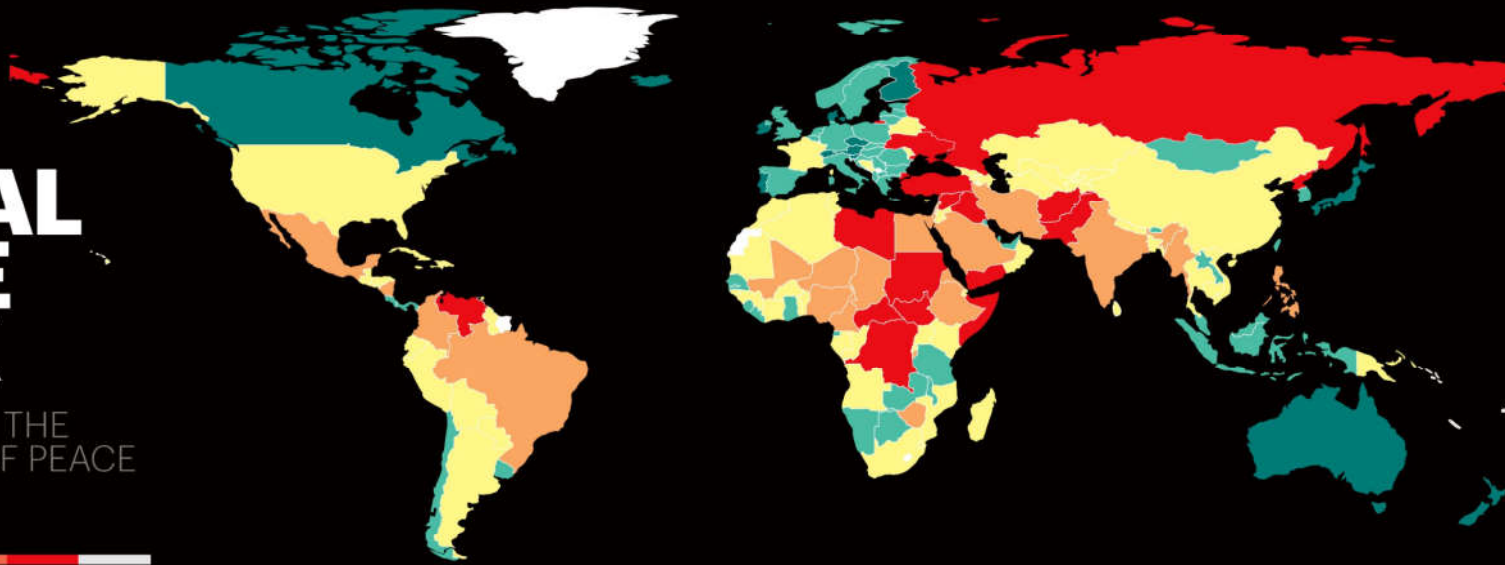
157	Sudan	3.362
158	Somalia	3.368
159	Iraq	3.377
160	South Sudan	3.397
161	Afghanistan	3.416
162	Syria	3.65

2020 GLOBAL PEACE INDEX

A SNAPSHOT OF THE GLOBAL STATE OF PEACE

THE STATE OF PEACE

VERY HIGH HIGH MEDIUM LOW VERY LOW NOT INCLUDED

IMPROVEMENTS

81
countries were more peaceful in 2020 than in 2019

DETERIORATIONS

80
countries were less peaceful in 2020 than in 2019

OVERALL AVERAGE CHANGE (%)

+0.34

The global GPI average deteriorated by 0.34 per cent from 2019 to 2020

RANK	COUNTRY	SCORE	CHANGE	RANK	COUNTRY	SCORE	CHANGE	RANK	COUNTRY	SCORE	CHANGE
1	Iceland	1.078	↔	29	Poland	1.657	↓ 1	57	Greece	1.877	↑ 8
2	New Zealand	1.198	↔	30	Estonia	1.68	↑ 3	57	Liberia	1.877	↓ 1
3	Portugal	1.247	↔	31	Italy	1.69	↑ 6	59	Malawi	1.885	↓ 14
4	Austria	1.275	↔	32	Costa Rica	1.691	↑ 2	60	Equatorial Guinea	1.891	↑ 10
5	Denmark	1.283	↔	33	Botswana	1.693	↓ 2	60	The Gambia	1.891	↔
6	Canada	1.298	↔	34	Latvia	1.7	↓ 2	62	North Macedonia	1.9	↑ 2
7	Singapore	1.321	↔	35	Uruguay	1.704	↔	63	Madagascar	1.905	↓ 8
8	Czech Republic	1.337	↓ 1	36	Lithuania	1.705	↔	64	Cyprus	1.92	↓ 2
9	Japan	1.36	↑ 2	37	Taiwan	1.707	↔	64	Vietnam	1.92	↓ 5
10	Switzerland	1.366	↔	38	Spain	1.712	↑ 1	66	France	1.93	↓ 3
11	Slovenia	1.369	↓ 2	39	Kuwait	1.723	↑ 5	67	Eswatini	1.934	↑ 9
12	Ireland	1.375	↔	39	Mongolia	1.723	↑ 7	68	Oman	1.941	↑ 1
13	Australia	1.386	↔	41	United Arab Emirates	1.752	↑ 6	69	Montenegro	1.944	↓ 2
14	Finland	1.404	↔	42	United Kingdom	1.77	↓ 2	70	Kazakhstan	1.948	↓ 4
15	Sweden	1.479	↑ 3	43	Ghana	1.776	↓ 2	71	Moldova	1.95	↓ 3
16	Germany	1.494	↑ 6	44	Zambia	1.794	↑ 5	72	Jordan	1.958	↑ 3
17	Belgium	1.496	↑ 6	45	Chile	1.804	↓ 17	73	Nepal	1.974	↓ 1
17	Norway	1.496	↔	46	Sierra Leone	1.82	↓ 4	74	Argentina	1.978	↑ 3
19	Bhutan	1.501	↓ 4	47	Senegal	1.824	↑ 7	75	Paraguay	1.991	↑ 11
20	Malaysia	1.525	↔	48	South Korea	1.829	↑ 9	76	Dominican Republic	1.992	↑ 6
21	Netherlands	1.528	↓ 5	49	Indonesia	1.831	↓ 6	77	Sri Lanka	2.003	↓ 4
22	Romania	1.541	↑ 3	50	Laos	1.843	↓ 2	78	Cambodia	2.011	↑ 3
23	Mauritius	1.544	↑ 1	51	Serbia	1.846	↑ 1	79	Bosnia and Herzegovina	2.04	↓ 1
24	Hungary	1.559	↓ 5	52	Tanzania	1.85	↑ 6	80	Jamaica	2.041	↔
25	Slovakia	1.568	↓ 4	53	Namibia	1.861	↑ 8	81	Rwanda	2.049	↑ 4
26	Croatia	1.615	↑ 1	54	Timor-Leste	1.863	↓ 3	82	Guyana	2.05	↑ 8
27	Qatar	1.616	↑ 3	55	Albania	1.872	↓ 2	83	Morocco	2.057	↑ 1
28	Bulgaria	1.628	↓ 2	56	Panama	1.875	↓ 6				

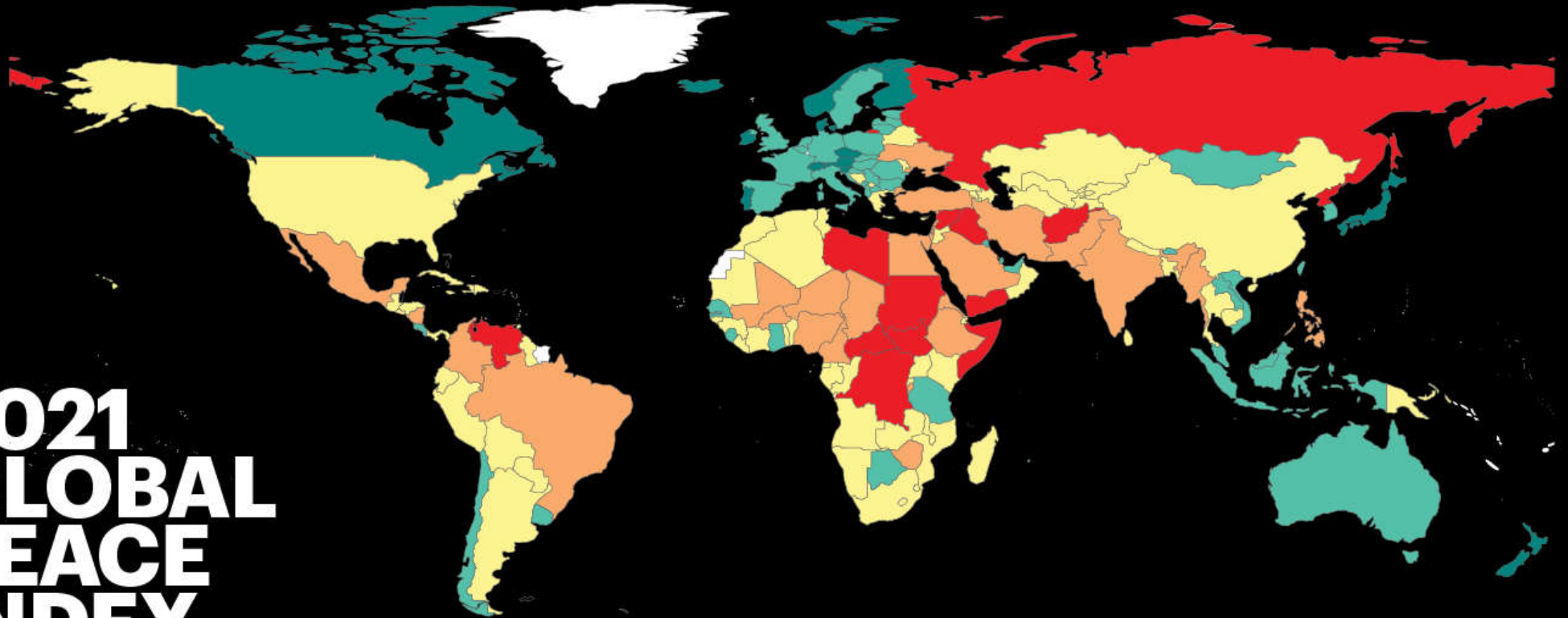
RANK	COUNTRY	SCORE	CHANGE	RANK	COUNTRY	SCORE	CHANGE	RANK	COUNTRY	SCORE	CHANGE
84	Peru	2.066	↑ 3	112	Djibouti	2.215	↓ 6	138	Niger	2.608	↓ 11
85	Kosovo	2.07	↓ 6	113	El Salvador	2.243	↓ 2	139	India	2.628	↑ 2
86	Bolivia	2.074	↓ 3	114	Thailand	2.245	↓ 1	140	Colombia	2.646	↑ 3
86	Cuba	2.074	↑ 2	115	Guatemala	2.267	↑ 1	141	Cameroon	2.65	↓ 1
88	Trinidad and Tobago	2.078	↑ 4	116	Turkmenistan	2.276	↓ 1	142	Iran	2.672	↓ 5
89	Guinea	2.082	↑ 7	117	Algeria	2.287	↑ 1	143	Palestine	2.699	↓ 1
90	Ecuador	2.085	↑ 17	117	Mauritania	2.287	↑ 1	144	Mali	2.729	↔
91	Angola	2.087	↓ 2	119	Honduras	2.288	↑ 4	145	Israel	2.775	↑ 1
92	Tunisia	2.09	↓ 1	120	Azerbaijan	2.3	↑ 12	146	Lebanon	2.828	↑ 2
93	Kyrgyz Republic	2.094	↑ 2	121	United States of America	2.307	↔	147	Nigeria	2.865	↔
94	Belarus	2.111	↑ 4	122	Burkina Faso	2.316	↓ 13	148	Ukraine	2.927	↑ 1
95	Gabon	2.116	↓ 1	123	South Africa	2.317	↑ 3	149	Venezuela	2.936	↓ 4
95	Georgia	2.116	↑ 4	124	Republic of the Congo	2.343	↑ 1	150	Turkey	2.959	↑ 2
97	Bangladesh	2.121	↑ 7	125	Kenya	2.375	↓ 3	151	North Korea	2.962	↓ 1
98	Lesotho	2.131	↑ 5	126	Brazil	2.413	↓ 3	152	Pakistan	2.973	↑ 1
99	Armenia	2.135	↑ 15	127	Myanmar	2.424	↑ 2	153	Sudan	3.043	↓ 2
99	Mozambique	2.135	↑ 2	128	Saudi Arabia	2.443	↑ 3	154	Russia	3.049	↔
101	Guinea-Bissau	2.157	↑ 9	129	Philippines	2.471	↑ 6	155	Central African Republic	3.237	↑ 3
101	Papua New Guinea	2.157	↓ 5	130	Egypt	2.481	↓ 2	156	Democratic Republic of the Congo	3.243	↔
103	Uzbekistan	2.158	↓ 1	131	Zimbabwe	2.485	↓ 1	157	Libya	3.258	↔
104	China	2.166	↓ 4	132	Burundi	2.506	↑ 6	158	Somalia	3.302	↓ 3
105	Cote d'Ivoire	2.169	↑ 7	133	Ethiopia	2.526	↑ 3	159	Yemen	3.411	↔
106	Benin	2.182	↓ 35	134	Chad	2.538	↓ 1	160	South Sudan	3.447	↑ 1
107	Tajikistan	2.188	↑ 1	135	Nicaragua	2.553	↓ 15	161	Iraq	3.487	↓ 1
108	Togo	2.201	↓ 3	136	Eritrea	2.567	↑ 3	162	Syria	3.539	↔
109	Uganda	2.202	↓ 3	137	Mexico	2.572	↓ 3	163	Afghanistan	3.644	↔
110	Bahrain	2.209	↑ 9								
111	Haiti	2.211	↓ 18								

2021 GLOBAL PEACE INDEX

A SNAPSHOT OF THE GLOBAL STATE OF PEACE

THE STATE OF PEACE

VERY HIGH HIGH MEDIUM LOW VERY LOW NOT INCLUDED

IMPROVEMENTS

87

countries were more peaceful in 2021 than 2020

DETERIORATIONS

73

countries were less peaceful in 2021 than in 2020

OVERALL AVERAGE CHANGE (%)

+0.07

The global GPI average deteriorated by 0.07 per cent from 2020 to 2021

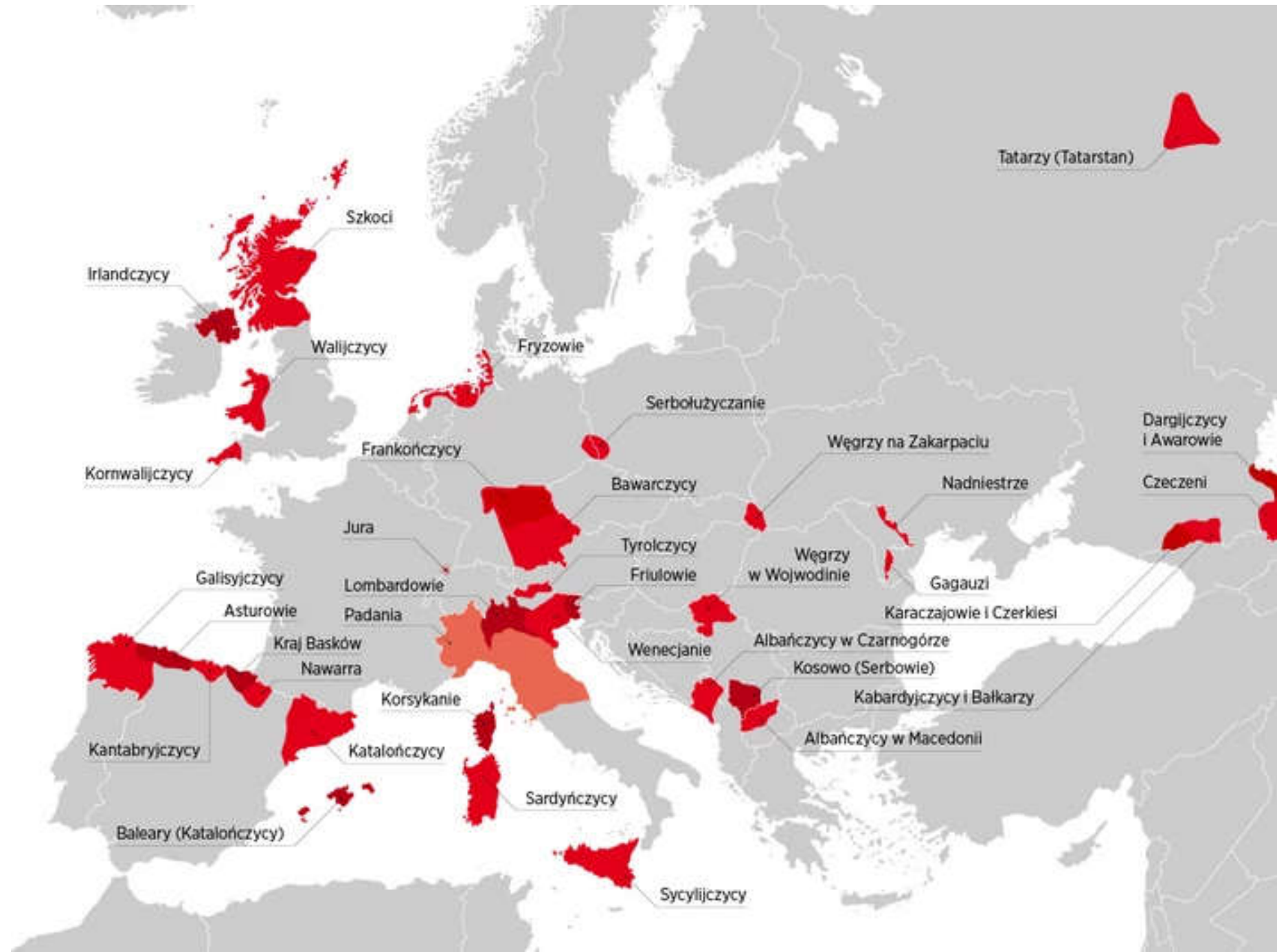
separatyzm

- ❑ dążenie do wyodrębnienia się jakiejś grupy z całości
 - najbardziej typowym jest separatyzm narodowościowy, a jednym z jego przejawów secesja narodowa
- ❑ dążenie do odrębności pod względem narodowym, politycznym, etnicznym, religijnym
- ❑ działalność mająca na celu wyodrębnienie terytorialne mniejszości narodowych
- ❑ dążenie do oderwania się określonego terytorium od jakiegoś państwa i utworzenia odrębnej struktury państwowej

żądania autonomii

żądania niepodległości

irredentyzm

□ dążenie do przyłączenia określonego terytorium do innego państwa

— np. obszary Ukrainy, tzw. Ługańska Republika Ludowa czy Doniecka Republika Ludowa chcą (?) się przyłączyć do Rosji; Irlandzka Armia Republikańska chce przyłączyć Irlandię Północną do Irlandii

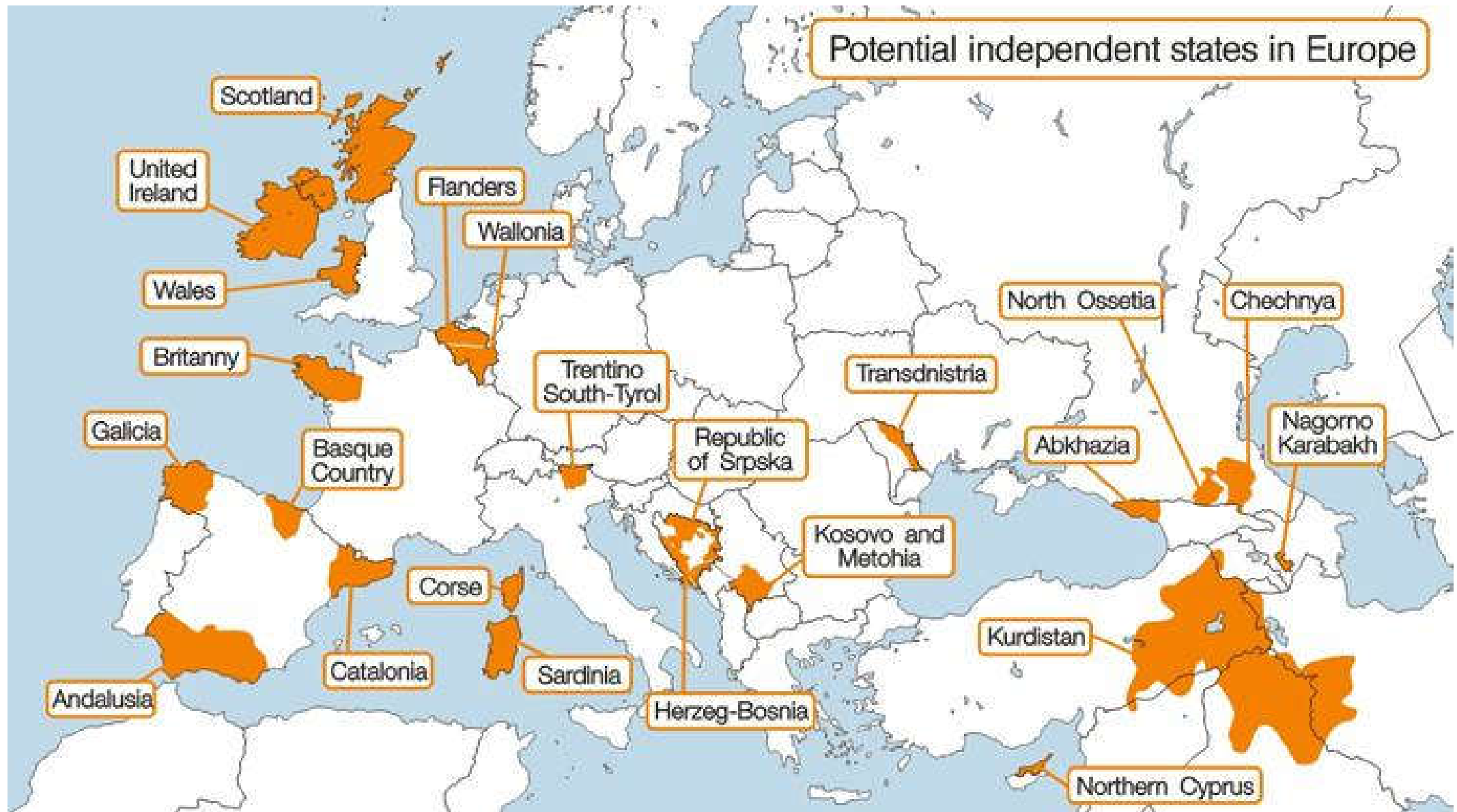
regionalizm

- ❑ dążeniem do kultywowania kulturowej, społecznej i ekonomicznej odrębności regionu i dbałością o „małą ojczyznę”
- ❑ czasem regionalizm może przerastać w separatyzm
- ❑ przykłady:
 - Padańczycy we Włoszech
 - Ślązacy w Polsce i Czechach
 - Bawarcyzy w Niemczech

przykładowe separatyzmy

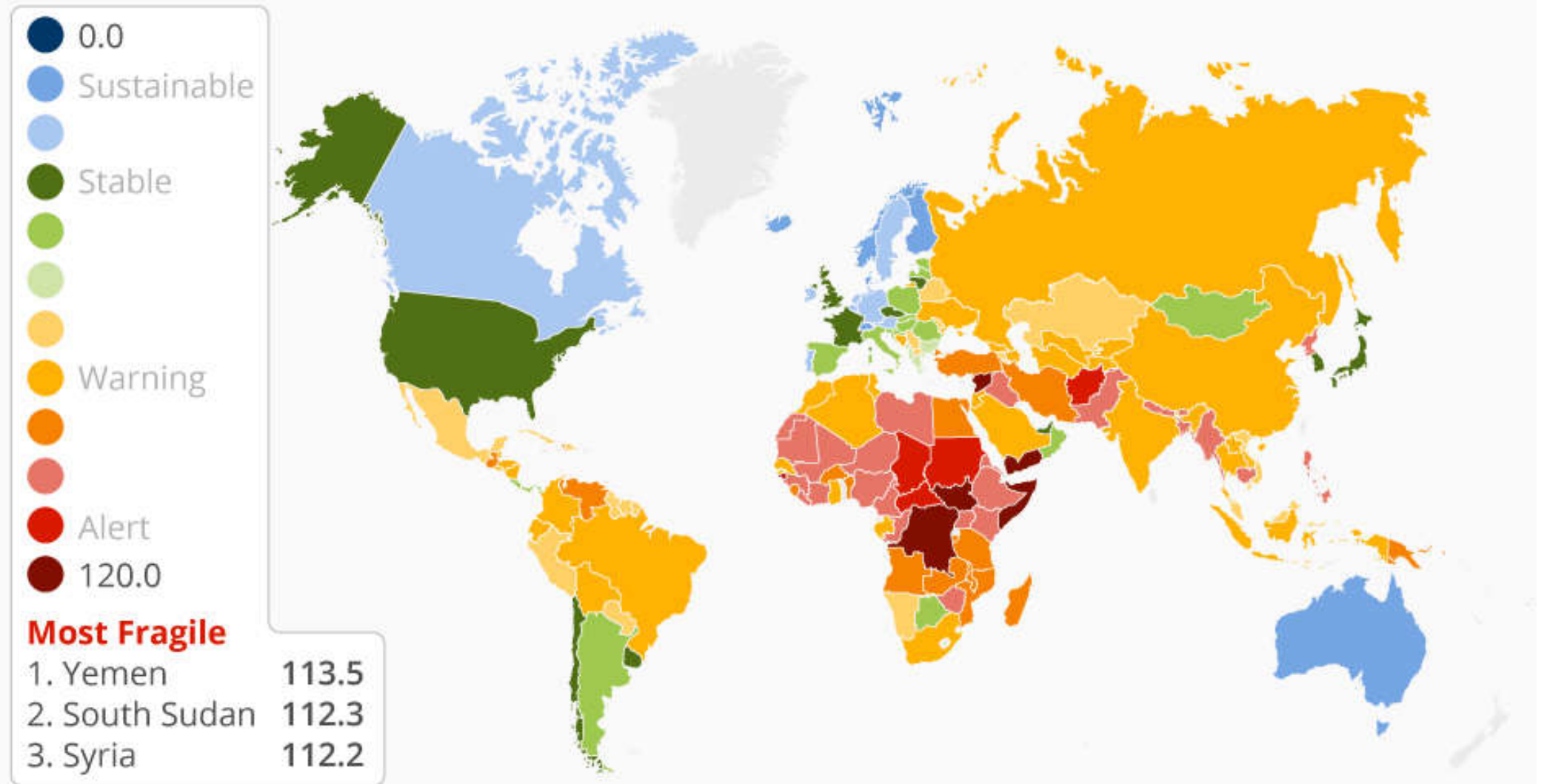
- Baskowie, Galisyjczycy czy Katalończycy w Hiszpanii
- Baskowie, Bretończycy czy Korsykańczycy we Francji
- Sardyńczycy we Włoszech
- Flamandowie czy Walonowie w Belgii
- Kornwalijszczy, Manx, Szkoci czy Walijszczy w Wlk. Brytanii
- Gagauzi czy Naddniestrze w Mołdawii
- Czeczeni czy Ingusze w Rosji
- Abchazowie czy Osetyjczycy w Gruzji
- Kurdowie w Turcji, Iranie, Iraku i Syrii
- Palestyńczycy w Izraelu
- Tybetańczycy czy Ujgurzy w Chinach
- Tamilowie w Sri Lance
- Sikhowie w Indiach
- Kaszmirczycy w Indiach/Pakistanie
- Alaskańczycy czy Hawajczycy w USA
- Quebec w Kanadzie

możliwe niepodległe państwa w Europie

The World's Most Fragile States

Results of the 2019 Fragile States Index (120 = highest fragility)*

* Based on an array of indicators such as security apparatus, economic development, public services & external intervention

Katalonia w Hiszpanii

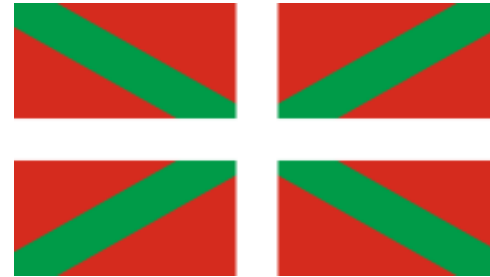

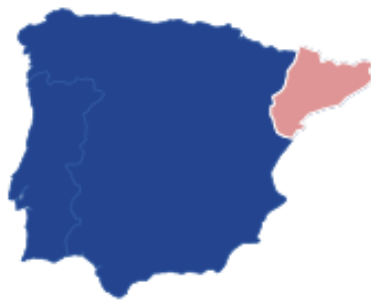
- ❑ region geograficzny i kraina historyczna na Półwyspie Iberyjskim z ośrodkiem kulturalnym i administracyjnym w Barcelonie
- ❑ statut autonomii został uchwalony przez parlament kataloński 30 września 2005 po długich sporach zatwierdzony przez Kortezy Generalne Hiszpanii
 - największe kontrowersje wzbudził artykuł mówiący o Katalonii jako narodzie (nació), podczas gdy dotychczas termin ten był zarezerwowany dla narodu hiszpańskiego a także artykuł wprowadzający pojęcie obywatelstwa katalońskiego
 - statut daje możliwość przejęcia kontroli nad kolejami i drogami oraz powołania własnej administracji skarbowej, a także poszerzenia obowiązku używania języka katalońskiego
- ❑ 23 stycznia 2013 r. parlament Katalonii przyjął deklarację suwerenności, która uważana jest za pierwszy krok do przeprowadzenia referendum dotyczącego niepodległości
- ❑ 10 października 2017 r. premier Carles Puigdemont podpisał deklarację niepodległości republiki Katalonii
- ❑ 27 października 2017 r. unilateralna deklaracja niepodległości została przegłosowana w parlamencie Katalonii
 - wynikiem deklaracji jest zawieszenie autonomii Katalonii przez rząd w Madrycie i kryzys konstytucyjny w Hiszpanii

Kraj Basków w Hiszpanii i Francji

- baskijskie: Euskadi, Euskal Herria
- Baskowie sami siebie nazywają Euskaldunami
- lauburu – baskijski krzyż solarny
- przynależność genetyczna języka baskijskiego nie została do tej pory ustalona, ale z pewnością nie jest to język indoeuropejski
- wspólnota autonomiczna w północnej Hiszpanii, położona nad Zatoką Biskajską
- nacjonalizm Basków, skierowany przeciwko Hiszpanii, zrodził się pod koniec XIX wieku; za rządów Francisco Franco Baskowie zaczęli uświadamiać sobie odrębność kulturową; wzmocniło się przywiązanie do tradycji; Franco zaczął to ograniczać
- 31 lipca 1959 roku powstała organizacja terrorystyczna ETA, której członkowie domagali się niepodległość Kraju Basków
- po śmierci Franco nowa władza zezwoliła Baskom na publiczne eksponowanie symboli narodowych oraz pielęgnowanie ich kultury
 - wtedy separatyści ulegli dalszej radykalizacji, a ich działania stały się jeszcze bardziej brutalne
 - rząd hiszpański prowadził politykę raczej koncyliacyjną, mimo krwawych zamachów nie tylko zwalczając ETA ale też próbując amnestii
- maj 2018 roku - ETA oficjalnie ogłosiła samorozwiązanie wszystkich struktur i zakończenie działalności politycznej

KATALONIA

Cieszy się największą autonomią spośród wszystkich regionów Unii, ma własny rząd, parlament i język uznany za urzędowy (kastyljski w katalońskich szkołach bywa traktowany jak język obcy). Jest bogata. Ale mimo to od lat część społeczeństwa, powołując się na historyczne zaszczyty, domaga się zerwania więzów z Hiszpanią.

1 października 2017 r. odbyło się tu – nielegalne z punktu widzenia Madrytu – referendum niepodległościowe. Mimo prób siłowego zablokowania głosowania przez policję wzięło w nim udział 43 proc. uprawnionych. 90 proc. opowiedziało się za utworzeniem nowego państwa. Premier Carles Puigdemont ogłosił niepodległość, co następnie poparł kataloński parlament. A wówczas hiszpański rząd centralny zawiesił autonomię Katalonii, rozwiązał lokalny rząd i zaczął aresztowania polityków, którzy forsowali referendum wbrew hiszpańskiej konstytucji. Sam Puigdemont uciekł wówczas do Belgii. Policja zaś dość brutalnie pacyfikowała proniepodległościowe demonstracje. Konflikt ciągle trwa.

KRAJ BASKÓW

Rozwijający się od połowy XIX w. baskijski nacjonalizm w latach 60. przybrał postać zbrojną. Wówczas powstała ETA - organizacja terrorystyczna, której celem było zbrojne wywalczenie niepodległości. Mimo represji i wyroków śmierci, które za czasów dyktatury gen. Franco zapadały na członków organizacji, ETA walczyła zbrojnie przez pół wieku.

W zamachach zginęło ponad 800 osób (co drugi był cywilem), tysiące odniosły rany. W 2011 r. organizacja zapowiedziała swoje rozwiązanie. Baskowie, korzystający w ramach Hiszpanii z bardzo szerokiej autonomii, walkę o niepodległość odtąd prowadzą wyłącznie metodami politycznymi.

separatyzm irlandzki

- ❑ przyczyny konfliktu mają charakter religijny, etniczny i historyczny
- ❑ 1921 – Irlandia uzyskała niepodległość z wyjątkiem 6 hrabstw, o które od razu wybuchł konflikt (tzw. Ulster należący do Wlk. Brytanii)
- ❑ 1969 dyskryminowana przez większość protestancką mniejszość katolicka wszczęła powstanie
- ❑ Irlandzka Armia Republikańska - wojskowe skrzydło irlandzkiego ruchu niepodległościowego
 - liczne akcje terrorystyczne, krwawe wydarzenia w latach 70.
 - lipiec 2005 rok część IRA ogłosiła zakończenie walki zbrojnej i zapowiedziała kontynuowanie walki tylko metodami politycznymi
- ❑ od 1998 w Irlandii Północnej panuje pokój przypieczętowany porozumieniem wielkopiątkowym.
- ❑ niepewność związana z konsekwencjami Brexitu spowodowała, że postulaty oderwania regionu od Wielkiej Brytanii i przyłączenia go do pozostającej w UE Irlandii znowu odżyły
- ❑ W Irlandii Północnej 47 proc. chce pozostać w Wielkiej Brytanii, 42 proc. chciałoby, żeby doszło do zjednoczenia z Republiką Irlandii, niezdecydowanych jest 11 proc.

IRLANDIA PÓŁNOCNA

Gdy w 1921 r. Londyn po kilku latach wojny domowej pogodził się z niepodległością Irlandii, pod kontrolą zachował sześć hrabstw na północy wyspy. Konflikt o ich przyłączenie do irlandzkiej republiki wybuchł prawie natychmiast. Apogeum osiągnął w latach 70. W starciach i zamachach zginęło ponad tysiąc osób.

Od 1998 r. w Irlandii Północnej panuje pokój przypieczętowany porozumieniem wielkopiątkowym. Jednak niepewność związana z konsekwencjami brexitu spowodowała, że postulaty oderwania regionu od Wielkiej Brytanii i przyłączenia go do pozostającej w UE Irlandii znowu odżyły.

Gdyby bowiem doszło do brexitu bez umowy, Irlandię ponownie przecięłaby granica, a do jej zabezpieczenia Brytyjczycy musieliby ściągnąć setki policjantów i celników.

Budowane od 20 lat więzy między obiema częściami wyspy zostałyby zerwane. By dojechać z Belfastu do pracy do miast w Irlandii, trzeba by było znowu stać w kolejkach na przejściach granicznych i poddać się kontrolom.

- Jeśli postawią choć jeden posterunek na tej granicy, masz jak w banku, że ktoś podłoży tam bombę
- mówią ludzie w Belfaście.

SZKOCJA

Postulaty uniezależnienia się Szkocji (która od XVIII w. pozostaje z Anglią w unii) pojawiły się w latach 20. XX w. Od końca lat 90. Szkocja korzysta z autonomii. Szkocka Partia Narodowa, szkoccy zieloni i socjaliści oraz kilka mniejszych ugrupowań domaga się pełnej niepodległości.

W 2014 r. w tej sprawie przeprowadzono referendum, 55,5 proc. głosujących opowiedziało się jednak za pozostaniem w Wielkiej Brytanii. Nie można wykluczyć, że gdy ostatecznie dojdzie do brexitu, Szkoci będą ponownie decydować o niepodległości. Olbrzymia większość z nich zdecydowanie opowiada się bowiem za pozostaniem w UE.

konflikty mołdawskie

- podstawą konfliktu jest problem Naddniestrza zamieszkanego przez Rosjan i Ukraińców (nieuznawana Republika Naddniestrzańska ze stolicą w Tyraspolu)
- turecka mniejszość, Gagauzi, uzyskali autonomię

NADDNIESTRZE

Separatystyczne państwo na lewym brzegu Dniestru oderwało się od Mołdawii 2 września 1990 r., deklarując pozostanie w składzie Związku Radzieckiego. Mołdawia wystąpiła z ZSRR kilka miesięcy wcześniej, 23 czerwca 1990 r. Od początku było wspierane przez Rosję, która do dziś na terenie Naddniestrza utrzymuje silny garnizon wojskowy.

Na arenie międzynarodowej jest uznawane wyłącznie przez Abchazję i Osetię Południową, które są również separatystycznymi państwami oderwanymi przez Rosjan od Gruzji. Pozostałe kraje traktują Naddniestrze jak region autonomiczny Mołdawii i jej integralną część.

Naddniestrze

- ❑ pas ziemi o długości około 200 km i średniej szerokości około 12–15 km
- ❑ "państwo" jednostronnie oderwało się od Mołdawii 2 września 1990, deklarując pozostanie w składzie Związku Radzieckiego, podczas gdy Mołdawia wystąpiła z niego 23 czerwca tego roku
- ❑ ogłosiło deklarację jako Naddniestrzańska Republika Mołdawska
- ❑ Niepodległość ogłosiło 5 grudnia 1990 roku
- ❑ uznawane wyłącznie przez Abchazję i Osetię Południową, które same nie są uznawane za osobne państwa przez większość świata
- ❑ na arenie międzynarodowej Naddniestrze jest traktowane jako region autonomiczny Mołdawii, jej integralna część
- ❑ Rosja dotąd nie wycofała swoich sił zbrojnych z terenów Naddniestrza, traktując je jako bazę dla swojego sprzętu wojskowego

BRETANIA

W 2000 r. doszło do ostatniego zamachu Bretońskiej Armii Rewolucyjnej, zbrojnego skrzydła Frontu wyzwolenia Bretanii, organizacji walczącej od lat 60. o oderwanie się regionu od Francji. Terrorysty podłożyli wówczas bombę pod jedną z restauracji McDonald's pod Saint-Malo. Zginęła jedna osoba, sprawców nie złapano.

Dziś działające w regionie bretońskie partie domagają się raczej autonomii i promocji języka i kultury niż niepodległości. Powstanie osobnego państwa popiera ledwie 18 proc. Bretończyków.

KORSYKA

W 1975 r. grupa uzbrojonych korsykańskich nacjonalistów zajęła jedną z jaskiń pod miastem Aléria. Chcieli w ten sposób zwrócić uwagę na kryzys gospodarczy na wyspie i katastrofalny stan korsykańskiego rolnictwa. Paryż nie chciał rozmawiać, a do pojmania nacjonalistów wysłał policję w transporterach opancerzonych. Walki wokół jaskini przerodziły się w wielkie zamieszki. Zginęły trzy osoby. Wówczas w szeregach nacjonalistów doszło do radykalizacji, zaczęła się trwająca do dziś fala ataków na budynki publiczne.

Poparcie dla niepodległości wynosi jednak tylko 15 proc. Ponad połowa Korsykanów chce jednak większej niezależności od Paryża.

FLANDRIA

We Flandrii, w której dominuje język niderlandzki, oderwania się od francuskojęzycznej Walonii przez długi czas domagała się skrajna prawica. Hasła niezależności łączono wówczas z postulatami ograniczenia imigracji. Obecnie rzecznikiem zwolenników niezależności jest Nowy Sojusz Flamandzki, który odcina się od skrajnie prawicowej ideologii. Partia nie chce też podziału Belgii, a raczej zamienienia jej w konfederację.

Mimo to w 2010 r., gdy Walonowie i Flamandowie nie potrafili miesiącami wspólnie stworzyć nowego rządu, podział kraju wisiał na włosku. Kryzys polityczny udało się jednak wówczas zażegnać.

BAWARIA

Gdy w 1949 r. po raz pierwszy wybierano Bundestag, Partia Bawarska (Bayern Partei) domagająca się niepodległości regionu wprowadziła do niego 17 posłów. Do lat 60. utrzymywała w landzie kilkunasto-, a potem kilkuprocentowe poparcie. W końcu na długie lata zniknęła z bawarskiej sceny politycznej, by jednak niedawno na nią wrócić.

Partia Bawarska ma swoich przedstawicieli w radach najważniejszych miast landu. Niezmiennie domaga się niepodległości. Z opublikowanego latem tego roku przez dziennik „Bild” sondażu wynika, że postulat ten popiera aż 30 proc. mieszkańców najbogatszego landu Niemiec.

LOMBARDIA I WENECJA EUGANEJSKA

To najbogatsze regiony Włoch. Secesji domagała się tu Liga Północna, powstała pod koniec lat 80. skrajnie prawicowa partia, która w 1994 r. współzrządziła Włochami u boku milionera Silvia Berlusconi.

Liga w czasach kryzysu gospodarczego nabrała wiatru w żagle, zbliżyła się też programowo z innymi skrajnie prawicowymi ugrupowaniami z zachodniej Europy, takimi jak austriacka Partia Wolnościowa czy węgierski Fidesz.

W październiku 2017 r. partia zorganizowała niewiążące referendum w Lombardii i Wenecji, w którym zwyciężyli zwolennicy nadania tym regionom autonomii. Od 2018 r. razem z Ruchem 5 Gwiazd Liga pod przywództwem Matteo Salviniego rządzi całymi Włochami, a wraz z innymi partiami populistycznymi w Europie próbuje zbudować wspólny front i wspólnie rozmontować Unię Europejską. Z tego powodu kwestia odezwania północy od reszty Włoch zeszła na dalszy plan.

SYCYLIA

Sycylijscy separatyści po raz pierwszy doszli do głosu po zakończeniu II wojny światowej. W wyborach w 1947 r. Sycylijski Ruch Niepodległościowy zdobył 8 proc. głosów.

Dążenia do zdobycia większej autonomii lub wręcz secesji ponownie pojawiły się w dobie ostatniego kryzysu finansowego. Obecnie popierają je zarówno zwolennicy prawicy, jak i socjaliści. To w sumie kilkanaście procent wyborców.